

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 3, 2016

[Назад](#)

[Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 336.2:339.5

*О. В. Шереметинська,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та логістики,
Національний університет харчових технологій
Ю. Т. Кравець,
студент, Національний університет харчових технологій*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МИТНОГО ПОСТ-АУДИТУ В УКРАЇНІ

*O. V. Sheremetynska,
Candidate of Economic Science, Senior Lecturer of the Department of Foreign Trade Management and Logistics,
Kyiv National University of Food Technologies
Y. T. Kravets,
Student, Kyiv National University of Food Technologies*

FEATURES OF CUSTOMS POST-AUDIT IN UKRAINE

У статті здійснено аналіз митного пост-аудиту в Україні, етапи його проведення та особливості організації. Досліджено найбільші перешкоди для ефективного здійснення митного пост-аудиту в сучасних умовах.

This article analyzes the customs post-audit in Ukraine, stages of its implementation and peculiarities of its organization. In this article was researched the greatest obstacles for effective customs post-audit realization under present-day conditions.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, митниця, аудит, митний пост-аудит.

Key words: foreign economic activity, customs office, audit, customs post-audit.

Постановка проблеми. Пост-аудит займає важливе місце при застосуванні системи управління ризиками в митній справі та є головним елементом подальшого підвищення ефективності діяльності митних органів. Саме розробка ефективної служби пост митного контролю та аудиту сьогодні дозволяє митній службі реалізувати покладені на неї завдання: виконання та контроль за дотриманням законодавства України з питань митної справи, захист економічних інтересів України, здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, вдосконалення форм і методів їх здійснення тощо. Процедура, пов'язана з аудитом, є ефективним засобом для здійснення митного контролю. Виходячи з цього постає питання прозорості митного пост-аудиту в Україні, а також ефективності його здійснення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриттям сутності митного пост-аудиту займалися такі провідні вчені як: О.М. Вакалюк, О. А. Гончарук, Л. О. Копцева, Л. О. Ліханіна, І. С. Губіна, Ю. В. Дубко та інші. Хоча дану проблему досліджували достатньо багато вчених, але на даний момент залишається розбіжність поглядів на проведення митного пост-аудиту в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сутності митного пост-аудиту, основних проблем його проведення в Україні, а також особливостей організації та проведення митного пост-аудиту під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємствами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прискорення євроінтеграційних процесів в Україні, збільшення торгівлі з європейськими країнами зумовлює постійний пошук шляхів для більш ефективного здійснення митної справи в Україні, а також підвищення рівня національної та зовнішньоекономічної безпеки країни. Інтенсивність інтеграції України в світовий економічний простір суттєво залежить від якості її митної політики. Митне регулювання повинно гармонійно поєднати реалізацію фіскальної функції із забезпеченням конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасної глобалізації.

У стратегічному плані розвитку державної фіскальної служби України (далі ДФС) на 2015 - 2018 роки було визначено наступну стратегічну мету: підвищення ефективності процедур митного контролю. Щоб реалізувати поставлену мету було виділено наступні стратегічні ініціативи:

1. Впровадження системи попереднього інформування територіальних органів ДФС України перевізниками про переміщення вантажів.
2. Запровадження автоматизованого оперативного обміну інформацією з митними службами іноземних держав.
3. Розвиток митного пост-аудиту в рамках проведення ДФС перевірок.
4. Модернізація програмного забезпечення з метою створення єдиного інформаційного простору для всіх учасників процесу митного контролю та митного оформлення товарів.

5. Розвиток системи управління ризиками у сфері митного контролю.

На нашу думку, один з найбільш пріоритетних напрямків підвищення ефективності процедур митного контролю є впровадження та розвиток митного пост-аудиту.

Для покращення умов для ведення бізнесу українськими підприємствами у сфері зовнішньоекономічної діяльності потрібно створити організовану та максимально ефективну систему пост-аудит контролю, для пришвидшення руху товарів через кордон України.

Так званий «митний пост-аудит» запроваджений для забезпечення виконання Кіотської конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур і на теперішній час є основною формою митного контролю в Європейському співтоваристві, а враховуючи те, що в Україні вибрано курс на Євроінтеграцію, то наявність

ефективної системи митного пост-аудиту є обов'язковою [3].

Відповідно до Кіотської конвенції [7], постаудит – це форма митного контролю, яку здійснюють митні органи для перевірки правильності та достовірності даних, зазначених у митних деклараціях, через вивчення бухгалтерських документів, рахунків, систем управління бізнесом після завершення митного оформлення.

Грунтуючись на цьому визначенні, Всесвітня митна організація (ВМО) визначає митний постаудит як процес, що дозволяє працівникам митних органів проводити контроль за достовірністю даних митних декларацій шляхом перевірки книг, записів, бізнес-систем, комерційних даних фізичних осіб/підприємств, задіяних у міжнародній торгівлі.

Відповідно до Кіотської конвенції були розроблені наступні етапи проведення митного пост-аудиту:

1. Збір даних про організацію та її структуру, інформація про товари, форми їх сплати, вартість товарів, витрати пов'язані із товарами, докладніша інформація про вартість продукції, інформація про проведенні угоди та системи бухгалтерського обліку і запрошення необхідної документації (інвојси, рахунки, контракти, угоди, специфікації товарів та ін.).

2. Зустріч перевіряючих з тими, хто перевіряє.

3. Безпосереднє проведення аудиторської перевірки.

4. Подання результатів аудиту та можливість дати роз'яснення і пояснення за висновками для подальшого офіційного звіту.

5. Складання митним органом офіційного звіту відповідно до законодавства країни і представлення його посадовій особі, що здійснює перевірку та проведення наступного аудиту з метою перевірки усунення посадовою особою виявлених зауважень [7].

Багато вчених розробили власні етапи проведення митного пост-аудиту, але загальновизнаною процедурою проведення митного пост-аудиту залишається саме те, що було встановлено відповідно до Кіотської конвенції.

Використання митного пост-аудиту надає переваги для суб'єктів ЗЕД, адже суттєво зменшує затримки при перетині кордону, дозволяє спростити експортно-імпорتنу діяльність при взаємодії з митними органами. Також, використання митного пост-аудиту дозволяє виявити правопорушників, адже документальна перевірка стає реальною перешкодою для «тіньового бізнесу»[1].

Становлення та розвиток митного контролю в Україні впродовж останніх років проходило в умовах нестабільності митного законодавства, недостатнього рівня податкової культури і негативного відношення платників податків до митної системи. Погіршення податкової дисципліни платників податків, зниження показників стягнудих податків і зборів до бюджету, зростання кількості правопорушень у сфері оподаткування – у це сприяє нестабільності системи оподаткування.

Необхідно також відмітити те, що у розпорядженні контролюючих органів митної системи досі відсутні ефективні власні методики розслідування податкових порушень, адекватних рівню складності їх здійснення, тому на перший план виходить проблема розробки інструментарно-методичних засобів (прийомів) підвищення ефективності проведення документальних перевірок митними органами (так званого пост-аудиту) в частині виявлення недоотриманих держбюджетом платежів.

Під час економічних реформ одним із актуальних питань стали проблеми вдосконалення методів управління зовнішньоекономічною діяльністю. Перш за все, це обумовлено тим, що характер і масштаби зовнішньоекономічної діяльності та її соціально-економічне значення вимагають внесення суттєвих змін практично до всіх сфер митної справи, завдань, функцій, питань організації митної служби, взаємодії з іншими державними органами.

Реформування системи виконавчої влади суттєво змінило як правове становище самих співробітників митниці, так і систему пріоритетів завдань, які вирішуються митними органами, у рамках здійснення ними державного управління. Зміна правового статусу митної служби в структурі виконавчої влади України, постійна міжнародна інтеграція, необхідність участі України у Світовій організації торгівлі та інших міждержавних і міжнаціональних союзах і асоціаціях, всі ці фактори неминуче приводять до суттєвих змін методів «роботи на кордоні».

Системний підхід до розуміння нового митного менеджменту, формування правильного бачення митного законодавства як нормативної основи сучасного правового регулювання організації та правозастосовної діяльності митної служби в аспекті вдосконалення її адміністративно-правового статусу є не лише актуальним, але й необхідним.

Одним із важливих завдань при створенні чіткого економічного становища в Україні є формування на цьому етапі чіткого розуміння місця митної служби в структурі органів виконавчої влади, її адміністративно-правового статусу, врегульованого комплексом спеціальних юридичних норм, реалізація яких має найважливіше практичне значення для подальшого вдосконалення системи державного управління у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Звідси, перспективними напрямками правового регулювання предмету діяльності митних органів України є вдосконалення систем митного контролю після випуску товару (так званий митний пост-аудит), раціональне використання інституту митного пост-аудиту окрім прямого результату – донарахування митних платежів до бюджету.

Саме розробка ефективної служби постмитного контролю та аудиту сьогодні дозволяє митній службі виконувати свої завдання:

– виконання та контроль за додержанням законодавства України з питань митної справи;

– захист економічних інтересів України;

– здійснення відповідно митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, вдосконалення форм і методів їх здійснення та інших [1].

Також постмитний контроль дозволяє спрощувати процедури торгівлі, зберігаючи баланс між такими спрощеннями та ефективним митним контролем.

Інструментом реалізації форми митного контролю на основі пост-аудиту є документальна перевірка. Організація та проведення документальних перевірок в частині здійснення податкового контролю в Україні, з одного боку, мають напрацьований механізм і регламент, з іншого боку, здійснення контролю ведеться на вимогу законодавства, яке постійно змінюється, що не сприяє чіткому виконанню перевірок [2].

Так само має місце неузгодженість ряду правових норм, що веде до виникнення податкових спорів та судових розглядів, і частенько до судової відміни рішень митних органів (актів документальних перевірок).

Пост-аудит займає важливе місце при застосуванні системи управління ризиками та є головним елементом подальшого підвищення ефективності діяльності митних органів. Він зводиться до контролю товарів після їх випуску у вільне використання у формі документальної перевірки, яка проводиться підрозділами контрольної-перевірочної роботи митниці.

Для розвитку та ефективного використання митного пост-аудиту в Україні потрібно вирішити певне коло питань, які унеможливають чітке та узгоджене його виконання.

По-перше, постає проблема співпраці суб'єктів ЗЕД та митних органів. Стягування митних платежів, контроль правильності їх обчислення, своєчасності та повноти їх сплати є однією із найважливіших функцій митних органів, не менш важливими є і інші функції: створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил та ін.. Саме на ці функції, на нашу думку, адміністративному апарату митної служби і потрібно звернути увагу, адже за останні роки фіскальна функція митних органів мала пріоритетне значення в умовах дефіциту бюджетних коштів, тобто митним органам потрібно зрозуміти, що суб'єкти ЗЕД є так званими «споживачами послуг» для них, а в ринкових умовах господарювання потрібно створювати найбільш сприятливі умови саме для споживачів.

По-друге, слід зауважити, що пост-аудит спрямований на використання людського фактору, тобто перевірку здійснює персонал митних органів. При цьому існує недостатній професійний рівень знань працівників митниці, тобто недостатня їхня освіченість про порядок, структуру та організацію проведення митного пост-аудиту. Для того, щоб вирішити цю проблему потрібно постійно проводити професійні тренінги та курси для працівників митниці. Це допоможе підвищити ефективність проведення митного пост-аудиту. Також, в Україні залишається високий рівень випадків корупції серед працівників митниці. Для того, щоб уникнути цього негативного явища потрібно посилити контроль за діяльністю працівників митних органів, а також створити більш жорстку систему покарань за порушення закону, тобто обов'язково притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності.

По-третє, суб'єкти бізнесу, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність в Україні досить часто вдаються до правопорушень. Дотримання норм і правил процедури декларування товарів з боку суб'єктів ЗЕД повною мірою стосується забезпечення достовірного нарахування і своєчасної сплати митних платежів, без можливих ознак порушення митних правил. Під такими ознаками прийнято розуміти заниження або завищення митної вартості товарів, невірне визначення країни походження товарів, наведення неправильних кодів товарів. Також досить часто суб'єкти ЗЕД можуть надавати недостовірну інформацію про місцезнаходження, фізично перешкоджати працівникам митних органів проводити митний пост-аудит, а це призводить до затягування або неможливості перевірки документації. Найбільш популярним видом перешкоджання митному пост-аудиту є ненадання підприємством документації в електронному вигляді. На превеликий жаль багато суб'єктів ЗЕД вдаються до таких махінацій. Тому потрібно створити такі умови за яких можуть бути створені створені «здорові» відносини між працівниками митних органів та суб'єктами, які здійснюють перетин товарів через кордон України.

В Україні досить гостро постає питання про прозорість діяльності митних органів. Існує недостатній рівень інформаційної взаємодії між митними органами та іншими суб'єктами ЗЕД, а це напряму впливає на ефективність митного пост-аудиту. Тож, потрібно створити систему, яка б включала в собі своєчасні

та достовірні результати митного пост-аудиту.

Ще однією проблемою виступає недостатня матеріальна забезпеченість митного аудитора. В Україні митний пост-аудит відносно новий напрям діяльності митниці і, зрозуміло, що забезпечення митного аудитора знаходиться на низькому рівні в зв'язку з відсутністю нормативних актів про цей вид діяльності.

Також значною проблемою являється слабка методологічна база для даного виду аудиту, що призводить до неможливості вивчення усіх сторін діяльності суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Існують проблеми з розробкою чіткого плану перевірки усієї документації підприємства, досить часто митний аудитор перевіряє досить вузьке коло питань, тобто існує можливість неповного звіту про перевірку, а отже і недозарахування коштів у бюджет.

Для того, щоб система митного пост-аудиту працювала ефективно потрібно насамперед вирішити ці шість проблем. Це досить кропіткий процес, тому ДФС розробила стратегічний план на 2015-2018 рік для того, щоб ефективно налагодити свою роботу.

Державна митна служба України звертає увагу на необхідність розв'язання проблеми вдосконалення механізму реалізації фіскальної складової своєї діяльності на основі посилення контрольно-перевірної функції митних органів у напрямі проведення митного постаудиту, який стосується виїзних документальних та камеральних перевірок платників податків (наказ ДМСУ № 1205 від 28.10.2008) [2]. Фактично це дає право посадовим особам митних органів доступу до фінансових і банківських документів підприємства, забезпечує митну систему ефективним методом боротьби з контрабандою та порушенням митних правил. Тут також постає традиційне для України питання корупції, адже при виявленні порушень підприємства не завжди притягуються до відповідальності [4].

Узагальнюючи вищевикладене, можна констатувати, що різні нюанси контрольно-перевірної роботи митних органів недостатньо представлені в науково-теоретичних дослідженнях і мають істотні резерви підвищення її ефективності.

Без розвинутої системи постмитного контролю, тобто віднесення контролю на якийсь час після випуску товарів, говорити про прискорення митних формальностей та спрощення процедур неможливо.

Для реалізації принципів постмитного контролю в дійсний час необхідно вдосконалення механізмів його реалізації та розробка відповідних методик.

Отже, митний пост-аудит в Україні має ряд проблем, вирішення яких, дозволить підвищити економічну безпеку України, а також прискорити євроінтеграційні процеси нашої держави.

Список використаних джерел

1. Вакульчик О. М. Використання досвіду ЄС в побудові системи законодавчого та методичного забезпечення митного постаудиту в Україні / О. М. Вакульчик, Т. С. Єдинак, О. О. Книшек // Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка». – 2013. – № 2 (50). – С. 11–23.
2. Єдинак Т.С. Пост-митний аудит як фактор забезпечення безпеки країни: зарубіжний досвід та українська перспектива / Т. Єдинак, В. Єдинак // Вісник Академії митної служби України. Сер.: «Економіка». – 2008. – № 4.– С. 70–76.
3. Короп О. В. Сутність та призначення митного контролю після пропуску товарів через митний кордон / О. В. Короп // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 12. – С. 132-138.
4. Губіна І. С. Митний пост-аудит у системі митного контролю: проблеми нормативно-правового регулювання [Електронний ресурс] / І. С. Губіна // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. – 2012. – № 1. – С. 38-43. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vamsue_2012_1_8.pdf
5. Постанова КМУ «Про Державну фіскальну службу України» від 21.05.2014р. №236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>
6. Митний кодекс України №4495-VI від 13.03.2012р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page13>
7. International convention on the simplification and harmonization of customs procedures, 18.05.1973 [Електронний ресурс]/World Customs Organization. –Режим доступу: http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrumentan/pf_revised_kyoto_conv.aspx

References.

1. Vakuľčyk, O. M., Yedynak, T. S. and Knyshek, O. O. (2013), “Vykorystannia dosvidu EU v pobudovi systemy zakonodavchoho ta metodychnoho zabezpechennia mytnoho postaudytu v Ukraini”, *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Serii: «Ekonomika»*, vol. 2 (50), pp. 11–23.
2. Yedynak, T.S. and Yedynak, V. (2008), “Post-mytnyi audit yak faktor zabezpechennia bezpeky krainy: zarubizhnyi dosvid ta ukrainska perspektyva”, *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Ser.: «Ekonomika»*, vol. 4, pp. 70–76.
3. Korop, O. V. (2012), “Sutnist ta pryznachennia mytnoho kontroliu pislia propusku tovariv cherez mytnyi kordon”, *Biuletyn Ministerstva yustytstii Ukrainy*, vol. 12, pp. 132-138.
4. Hubina, I. S. (2012), “Mytnyi post-audit u systemi mytnoho kontroliu: problemy normatyvno-pravovoho rehuliuвання”, *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Ser.: Ekonomika*, vol. 1, pp. 38-43, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vamsue_2012_1_8.pdf
5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), “Postanova KМУ «Pro Derzhavnu fiskalnu sluzhbu Ukrainy», [Online], available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>
6. Mytnyi kodeks Ukrainy, [Online], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page13>
7. International convention on the simplification and harmonization of customs procedures, 18.05.1973 / World Customs Organization, [Online], available at: http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrumentan/pf_revised_kyoto_conv.aspx

Стаття надійшла до редакції 19.02.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"